

**از رقابت تا انحصار: تعیین تعداد بهینه شرکتهای
بیمه با رویکرد میان‌رشته‌ای اقتصادی و بیمه‌ای**

پیشینه کارگاه

❖ این کارگاه برگرفته شده از طرح پژوهشی با عنوان مطالعه و بررسی تعداد بهینه شرکت های بیمه در کشور ایران، با لحاظ شاخص ها و ظرفیت های اقتصادی، دموگرافیکی و بیمه ای در پژوهشکده بیمه بوده است.

اطلاعات مدرس و همکاران

تحصیلات:

- دکتری اقتصاد رشته علوم اقتصادی (گرایش اقتصاد پولی - اقتصاد سنجی)، دانشکده اقتصاد، دانشگاه تهران،
استادیار پایه 10 دانشگاه،
مدرس دانشگاه تهران و الزاهر
پژوهشگر در حوزه موضوعات اقتصادی و بیمه

اهمیت تعداد شرکتهای بیمه در توسعه اقتصادی

❖ مدیریت ریسک و انتقال آن به سرمایه‌گذاری مولد

❖ ایجاد ثبات مالی و کاهش هزینه‌های اجتماعی

❖ نقش کلیدی در مثلث مالی (بانک - بورس - بیمه)

❖ ایجاد ثبات مالی و کاهش هزینه‌های اجتماعی

❖ ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم

❖ حمایت از تجارت، تولید و سرمایه‌گذاری

ارتباط تعداد شرکت‌ها با توسعه اقتصادی

افزایش در تعداد شرکت‌های بیمه در لهستان در مقایسه با سایر کشورهای منطقه اروپایی به این دلیل که شرکت‌های بیمه می‌توانند بیمه‌های غیرزندگی یا عمر را به صورت غیرهمزمان ارائه دهند.

در سال 2024، بیش از 24000 شرکت بیمه در اروپا فعالیت می‌کردند.

فرانسه و آلمان بیشترین شرکت‌های بیمه در حال فعالیت را دارند.

در این سال 1550 شرکت بیمه در فرانسه فعالیت می‌کردند که 637 شرکت داخلی بودند.

رشد شرکت‌های بیمه به موازات توسعه بازار بیمه

9

ادغام و گاهی انحلال شرکت‌های بیمه دلیل رقابت بیشتر و فعالیت شدیدتر در میدان رقابت

ارتباط تعداد شرکت‌ها با توسعه اقتصادی

کاهش قیمت + افزایش کیفیت خدمات

افزایش رقابت

تعادل بین صرفه‌های مقیاس و نوآوری

تعداد مناسب

انحصار و کاهش کارایی

تعداد کم

رقابت ناسالم و کاهش سودآوری

تعداد زیاد

تجربه جهانی

جدول ۱ - تعداد شرکت‌های بیمه داخلی و خارجی در برخی از کشورهای اروپایی

کشور	شرکت‌های بیمه داخلی	شرکت‌های بیمه خارجی
فرانسه	637	621
آلمان	506	575
اسپانیا	185	593
هلند	126	570
لوگزامبورگ	263	505
اتریش	74	578
پرتغال	38	550
دانمارک	85	470
چک	24	498
یونان	34	475
رومانی	25	443

با نگاهی به آمار می‌توان مشاهده کرد سهم صنعت بیمه از تولید ناخالص داخلی در کشورهای توسعه یافته به طور میانگین به 10 درصد رسیده است، درحالی‌که سهم این صنعت از تولید ناخالص داخلی در ایران 2/14 درصد است.

وضعیت فعلی صنعت بیمه ایران

تعداد شرکت های
بیمه در سال ۱۴۰۴
معادل ۴۴

۹

تعداد شعب ۱۴۴۰

۹

تعداد کل نمایندگان
۱۰۲ هزار

۹

تعداد کارگزاران ۱۴۱۹

۹

۶۰ درصد سهم بازار
(ایران، آسیا، البرز،
دانا، پارسیان)

تعداد بیمه نامه های
صادر شده ۸۲ میلیون

۹

نرخ رشد حق بیمه
تولیدی در سال ۱۴۰۴
معادل ۷۷ درصد

۹

ضریب نفوذ بیمه در
سال ۱۴۰۲ معادل ۲.۲۸
درصد

۹

نرخ تورم سال ۱۴۰۴
معادل ۴۸.۳ درصد

حق بیمه تولیدی کل
صنعت بیمه ۴۳۹
همت در سال ۱۴۰۳
و در حدود ۷۷۸ همت
در سال ۱۴۰۴

۹

تولید ناخالص داخلی
یا GDP به قیمت
جاری در سال ۱۴۰۴
معادل ۷۶ همت

آمار عملکردی صنعت بیمه در سال ۱۴۰۴

تغییر در مقایسه با مدت مشابه سال قبل		مقدار شاخص		عنوان شاخص
77 درصد رشد		778 همت		حق بیمه تولیدی
1 درصد کاهش		82 میلیون فقره		تعداد بیمه نامه صادره
98.6 درصد رشد		511 همت		خسارت پرداختی
16.6 درصد رشد		107 میلیون مورد		تعداد خسارت پرداختی
7.1 واحد افزایش		65.7 درصد		نسبت خسارت
80 درصد از خسارت پرداختی		80.2 درصد از حق بیمه تولیدی		سهم بخش غیردولتی
21.5 درصد از حق بیمه 23.3 درصد از خسارت		درمان	33 درصد از حق بیمه 34.5 درصد از خسارت	سهم رشته‌های عمده از بازار
5.4 درصد از حق بیمه 5.7 درصد از خسارت		زندگی	23.9 درصد از حق بیمه 27.2 درصد از خسارت	

الگوهای مناسب برای محاسبه تعداد بهینه شرکت

تعداد بهینه شرکت‌های بیمه در یک بازار به عوامل متعددی از جمله اندازه بازار، رشد اقتصادی، میزان ریسک، میزان رقابتی بودن صنعت، شبکه فروش مستقیم و غیرمستقیم بستگی دارد. روش‌های مختلفی برای تعیین این تعداد وجود دارد که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

الگوهای
بین‌المللی و
مقایسه
تطبیقی
بررسی تعداد
شرکت‌های
بیمه در
کشورهایی با
شرایط
مشابه

سنجش
صرفه‌های
مقیاس و
اثرات آن بر
کاهش
هزینه‌های
شرکت‌های
بیمه

تحلیل هزینه-
فایده بررسی
تأثیر تعداد
شرکت‌های
بیمه بر
هزینه‌های
عملیاتی،
سودآوری، و
ارائه خدمات
بهتر به
مشتریان

تحلیل نسبت
تمرکز و
شاخص
هرفیندال-
هیرشمن
برای سنجش
میزان تمرکز و
رقابت در
بازار

مدل‌های
اقتصادی و
تعادل بازار
استفاده از
مدل‌های
رقابتی
Perfect
Competition
& Oligopoly
Models

الگوهای مناسب برای محاسبه تعداد بهینه شرکت

شبیه‌سازی و تحلیل
سناریوها مدل‌های
شبیه‌سازی بازار

مانند Agent-Based
Modeling (ABM) که
رفتار شرکت‌های
بیمه و مشتریان را در
سناریوهای مختلف
بررسی می‌کند.

و
تحلیل حساسیت
تعداد شرکت‌های
بیمه بر عوامل کلیدی
صنعت بیمه.

مدل‌های تصمیم‌گیری
چندمعیاره

روش‌هایی مانند
AHP و TOPSIS
می‌توانند معیارهای
مختلف (مثل
توانگری مالی،
رقابت‌پذیری و
کیفیت خدمات) را در
نظر بگیرند و تعداد
مناسب شرکت‌ها را
پیشنهاد دهند.

مدل‌های بهینه‌سازی
ریاضی برنامه‌ریزی خطی
و غیرخطی

با استفاده از
متغیرهایی مانند
تقاضای بیمه،
هزینه‌های عملیاتی،
نرخ ورشکستگی
شرکت‌ها و میزان
رقابت، می‌توان یک
مدل بهینه‌سازی
برای تعیین تعداد
شرکت‌های مطلوب
ساخت.

الگوهای مناسب برای محاسبه تعداد بهینه شرکت

در این مطالعه سعی بر آن که با استفاده از رویکرد بهینه‌یابی پویای عامل محور، تحلیل پوششی فازی داده‌ها و همچنین تحلیل مرز کارایی تصادفی تعداد بهینه شرکت بیمه در کشور با توجه به متغیرهای اقتصادی، دموگرافیکی و بیمه‌ای مورد بررسی قرار گیرد.

بر اساس اصل بهینگی یک خط مشی بهینه دارای چنان ویژگی است که نه تنها حالت ابتدایی و تصمیم‌گیری اولیه بلکه سایر اجزای خط مشی بهینه‌یابی را با توجه به حالت نتیجه دنبال می‌نماید. در بهینه‌یابی پویا منظور حداکثرسازی تابع هدف n مرحله‌ای است که مجموعه‌ای از توابع جداگانه کارایی مرحله‌ای تشکیل شده است.

فرآیند بهینه‌یابی پیشنهادی در این طرح روش برنامه‌ریزی پویا است که برای دو نقطه مرزی با مقادیر مشخص ارائه خواهد شد.

الگوهای مناسب برای محاسبه تعداد بهینه شرکت

در روش DEA انواع کارایی را می‌توان بر مبنای دو معیار ورودی محور و خروجی محور مطرح نمود. رتبه بندی کارایی شرکت و دلایل عدم کارایی بر اساس انواع روش‌ها محاسبه می‌شود.

اما نقص مهم در روش تحلیل پوششی استاندارد در نحوه تعیین مرز کارایی است که به دلیل اینکه یک نمونه محدود از یک جامعه وسیع انتخاب شده است.

در این گزارش به مطالعه و بررسی تعداد بهینه شرکت‌های بیمه در کشور ایران پرداخته خواهد شد. برای این منظور تعداد بهینه شرکت‌های بیمه در صنعت بیمه ایران استخراج شده و تعداد شرکت‌های بیمه بر اساس GDP شاخص‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی (نرخ تورم، نرخ ارز و دموگرافیکی (جمعیت) و بیمه‌ای (حق بیمه دریافتی) و ... با استفاده از بهینه‌یابی پویا و ایستا محاسبه خواهد شد.

۱

مرحله اول:
مقایسه تطبیقی وضعیت موجود تعداد شرکت‌های بیمه در ایران و سایر کشورها بر اساس حق بیمه تولیدی، مولفه‌های اقتصادی، بیمه‌ای و دموگرافیکی.

۲

مرحله دوم: برآورد حق بیمه بالقوه در شرکت‌های بیمه در ایران و همچنین برآورد کارایی مقیاس در صنعت بیمه ایران و محاسبه تعداد شرکت‌های بیمه در صنعت بیمه ایران با استفاده از بهینه‌یابی پویا عامل محور و همچنین تکنیک‌های تحلیل مرز کارایی تصادفی و تحلیل پوششی داده‌های قازی.

۳

مرحله سوم: برآورد تعداد بهینه شرکت‌های بیمه در ایران بر اساس مولفه‌های اقتصادی (نرخ ارز، نرخ تورم و GDP)، دموگرافیکی (جمعیت) و بیمه‌ای (حق بیمه تولیدی).

۴

مرحله چهارم: برآورد تعداد بهینه شرکت‌های بیمه بر اساس رشته‌های زندگی و غیرزندگی.

روش انجام تحقیق

استفاده از مدل ABM به منظور پیش بینی وضعیت جمعیتی کشور در سال های آتی با لینگو (عوامل اجتماعی و اقتصادی: هرم سنی، ضریب گسترده گی سبدهای بیمه ای و محصولات بیمه مانند سبد صنعت یا درمان و پیش بینی نیاز بازار به خدمات، نرخ ارز، تورم، رشد اقتصادی، ضریب گسترده گی خدمات مجازی شعب بیمه).

استفاده از
رویکرد عامل
محور و تحلیل
پوششی داده
های فازی به
منظور برآورد
حق بیمه
دریافتی کل
صنعت بیمه با
نت لوگو.

برنامه ریزی
چند منظور با
قیود سهم
فروش نقد و
اقساط، هزینه
و درآمد شرکت
و ...

تفکیک منابع
درآمدی
شرکت های
بیمه بر
اساس
خدمات
سنتی و
نوین

تفکیک
صنعت بیمه
بر اساس
شرکت ها
بیمه و زمینه
فعالیت: بیمه
اشخاص،
حوادث،
خودرو،
سرمایه و ...

نقش مولفه های اقتصادی و دموگرافیک در توسعه صنعت بیمه

مولفه های دموگرافیکی

- ❖ جمعیت ۸۵ میلیونی با میانگین سنی جوان ایجاد کننده پتانسیل بیمه زندگی
- ❖ نیاز به تنوع پرتفوی (از درمان / ثالث به زندگی و اتکایی)
- ❖ رشد تقاضای بیمه در شرایط تورمی

مولفه های اقتصادی

- ❖ GDP و رشد اقتصادی: قوی ترین عوامل مثبت
- ❖ نقدینگی و سرمایه گذاری: اثر مثبت
- ❖ تورم و نرخ ارز: اثر منفی معنادار
- ❖ حق بیمه بالقوه تخمینی: حدود ۴۶۸ تا ۶۰۰ همت

تعداد بهینه شرکتهای بیمه از دیدگاه ذینفعان مختلف

سناریو	دیدگاه ذی نفع	اولویت اصلی	تعداد بهینه شرکتهای	توزیع پیشنهادی (زندگی / اتکایی / غیرزندگی)	پایه محاسبه
۱	سهامداران شرکتهای بیمه	حداکثرسازی سود و رشد پرتفوی	۴۰ شرکت	۴ شرکت زندگی ۸ شرکت اتکایی ۲۸ شرکت غیرزندگی	تنظیم DEA و خودرگرسیون برداری هم انباشته بر اساس کاهش رقابت برای سود بالاتر (از ۴۹ به ۴۰، با تمرکز ۵۰٪ پرتفوی بر رشتههای سودآور مانند درمان)
۲	نهادهای نظارتی (وزارت اقتصاد و بیمه مرکزی)	افزایش رقابت و تعداد شرکتهای برای ثبات بازار	۵۵ شرکت	۶ شرکت زندگی ۱۲ شرکت اتکایی ۳۷ شرکت غیرزندگی	افزایش بر اساس ABM برای سناریوهای رقابتی (از ۴۹ به ۵۵، با نوسان ۵۲-۵۸)
۳	بیمه‌گذاران	کارایی پرداخت خسارت (سرعت و نسبت ادعاها)	۴۹ شرکت	۵ شرکت زندگی ۱۰ شرکت اتکایی ۳۴ شرکت غیرزندگی	همان عدد پایه DEA/ABM، زیرا تعادل کارایی را فراهم می‌کند (نوسان ۵۳-۴۶)؛ بر اساس اصول پرداخت کارآمد با تمرکز بر پوشش ریسک‌های دموگرافیکی

استراتژی ورود و کیفیت

ارتقای کیفیت خدمات به
جای افزایش کمیت

- ❖ نوآوری دیجیتال
InsurTech
- ❖ تسریع پرداخت خسارت
خدمات
- ❖ شخصی سازی شده
- ❖ ادغام شرکت های ضعیف

استراتژی ورود
شرکت های جدید

- ❖ شرایط قانونی و حداقل
سرمایه
- ❖ اولویت رشته های زندگی و
اتکایی
- ❖ ارزیابی توانگری مالی و
سابقه مدیریتی

پیشنادهای سیاستی

❖ مقررات زدایی کنترل شده برای ورود شرکت های جدید

❖ تقویت ذخایر مالی بیمه مرکزی

❖ مشوق های مالیاتی برای شرکت های نوآور

❖ ارزیابی سالانه تعداد شرکت ها

با سپاسی از شما